

////////////////////////////////////
RVR-verslag voor RVR/16/02

Bij “gewestelijk RUP Insteekhaven Lummen”
////////////////////////////////////

goedkeuringsnummer	RVR/16/02
ruimtelijk plan	GRUP Insteekhaven Lummen in Lummen en Heusden-Zolder
datum	06/12/2016
bestemd voor	Vlaams Agentschap Innoveren en Ondernemen VR-deskundige Frank Maesen
verslaggever	Barbara Jans

1 REDEN TOT HET OPSTELLEN VAN EEN RUIMTELIJK VEILIGHEIDSRAPPORT

Voorliggend ruimtelijk veiligheidsrapport (RVR) werd opgemaakt in opdracht van het Vlaams Agentschap Innoveren en Ondernemen. Het RVR is specifiek opgemaakt voor het GRUP dat moet leiden tot de afbakening van het specifiek regionaal bedrijventerrein met watergebonden karakter 'Insteekhaven Lummen', gelegen in Lummen en Heusden-Zolder. De basis is het voorontwerp zoals voorgesteld op de plenaire vergadering van 18 december 2014.

Met dit RVR wordt er rekening gehouden met de gewijzigde context in vergelijking met 2007¹ o.m. door het beschouwen van aangepaste gebiedscontouren.

Het GRUP beoogt :

- ✓ de ontwikkeling van een gebied voor regionale watergebonden bedrijvigheid en het optimaliseren van reeds ingenomen delen van het terrein en van het gedeelte van het bedrijventerrein grenzend aan de insteekhaven. Hiervoor is een beperkte herbestemming van o.a. agrarisch gebied en natuurgebied naar bedrijventerrein noodzakelijk;

¹ In navolging van de beslissing van de Vlaamse Regering over de nadere uitwerking van het Economische Netwerk Albertkanaal (ENA), is de Vlaamse Overheid indertijd gestart met de opmaak van ruimtelijke uitvoeringsplannen. Een globaal Ruimtelijk Veiligheidsrapport (RVR) voor het gehele plangebied van het ENA werd toen opgemaakt. In het kader van diverse RUP-procedures m.b.t. de bestemming van de individuele bedrijventerreinen werd per bedrijventerrein een RVR opgemaakt. Zo is in 2007 reeds een RVR opgemaakt voor het regionaal bedrijventerrein met watergebonden karakter 'Kolenhaven Lummen' (code RVR07/03)

- ✓ tegelijk wordt een gedeelte van het bedrijventerrein aan het kanaal herbestemd naar natuurgebied om de natuurwaarden en de natuurverbindingsfunctie van de Mangelbeekvallei te versterken.

Aan inrichtingen waarin belangrijke hoeveelheden gevaarlijke stoffen aanwezig zijn en die daardoor onder de toepassing van de Seveso-richtlijn vallen, zijn risico's van zware ongevallen verbonden.

De Seveso-richtlijn vraagt expliciet om in het beleid inzake ruimtelijke ordening hiermee rekening te houden. Binnen de besluitvorming van het RUP dient rekening te worden gehouden met de risico's verbonden aan de aanwezigheid van gevaarlijke stoffen in Seveso-inrichtingen, zowel ten aanzien van de mens als van het milieu.

Het ruimtelijk veiligheidsrapport (RVR) onderzoekt de externe veiligheidsaspecten waarmee rekening dient te worden gehouden bij de opmaak van het RUP: enerzijds bij de inplanting van inrichtingen met gevaarlijke stoffen², anderzijds bij (nieuwe) ontwikkelingen in de omgeving van dergelijke inrichtingen. In voorliggend RVR werd hieromtrent een evaluatie uitgevoerd. In dit RVR gaat het onderzoek in hoofdzaak uit naar het geplande bedrijventerrein dat binnen het voorontwerp is voorzien, m.n. deelgebieden I, II en IV en dit omdat er binnen de 2 km rond het plangebied aandachtsgebieden, o.a. gebieden met woonfunctie, gelegen zijn.

Het RVR werd in overeenstemming met de vigerende regelgeving opgemaakt door een erkend VR-deskundige, m.n. Frank Maesen van Sertius.

2 INHOUDELIJKE TOETSING

2.1 ALGEMEEN

Het plangebied is gelegen op het grondgebied van de gemeenten Lummen en Heusden-Zolder, met het grootste gedeelte in Lummen. De grens tussen beide gemeenten wordt gevormd door de Mangelbeek die door het plangebied loopt. Het grootste gedeelte van het plangebied is gelegen ten oosten van het Albertkanaal.

In het plangebied kunnen vier deelgebieden onderscheiden worden:

- Deelgebied I in het noordoosten: d.i. een grote onbebouwde ruimte met weilanden, bosjes en verspreide bebouwing. Onmiddellijk ten noorden hiervan is een cluster van woningen in open bebouwing gelegen. Momenteel is deelgebied I bestemd als deels industriegebied, deels gebied voor ambachtelijke bedrijven en KMO's en deels agrarisch gebied. Een herbestemming naar één zone voor gemengd lokaal en regionaal bedrijventerrein is voorzien. Een overdruk is er enerzijds voor een buffer en anderzijds voor gebied voor weginfrastructuur.
- Deelgebied II: De insteekhaven en de noordelijk gelegen terreinen is een gebied met grootschalige bebouwing en infrastructuur in functie van economische bedrijvigheid. Het deelgebied is momenteel reeds grotendeels bestemd als industriegebied, m.u.v. een kleine zone natuurgebied in de uiterst zuidoostelijke hoek.

Als toekomstige bestemming is voorzien :

² Hiermee worden stoffen bedoeld die opgenomen zijn in de Seveso-richtlijn.

- o zone voor specifiek regionaal bedrijventerrein met watergebonden karakter rond het insteeddok
- o een in oppervlakte zeer beperkte strook in het noordwesten van deelgebied II wordt bestemd tot zone voor gemengd lokaal en regionaal bedrijventerrein
- Deelgebied III dat wordt gevormd door het noordelijk valleigebied van de Mangelbeek met een natuurlijk voorkomen, is sterk bebost en er liggen ook enkele woningen. De huidige bestemming is deels industriegebied en deels natuurgebied en wordt in de toekomst integraal bestemd tot natuurgebied met overdruk 'grote eenheid natuur'.
- Deelgebied IV, in het zuiden, wordt herbestemd van industriegebied (huidig) naar zone voor gemengd lokaal en regionaal bedrijventerrein.

Het plangebied wordt begrensd door:

- agrarisch en recreatiegebied met een cluster van zonevreemde woningen in het noorden
- de E314 en de Jeugdlaan met vrnl. agrarisch gebied in het zuiden
- het Albertkanaal in het westen
- ambachtelijke bedrijven en kmo's, agrarisch en natuurgebied in het oosten met een beperkt deel woongebied met landelijk karakter en gebied voor gemeenschapsvoorzieningen en openbaar nut

2.2 EVALUATIE VAN DE INVLOED VAN HET RUIMTELIJK UITVOERINGSPLAN OP DE RISICO'S OP ZWARE ONGEVALLLEN VOOR DE MENS

2.2.1 Methodiek

De methodiek voor de bepaling en beoordeling van de risico's op zware ongevallen voor mens en milieu in het kader van het RVR vindt logischerwijze zijn oorsprong in de werkwijze die reeds toegepast wordt in de omgevingsveiligheidsrapportage (OVR), waarbij de mensrisico's kwantitatief worden bepaald. Het hiertoe aangewende systeem, het zgn. subselectiesysteem, is een indexeringsmethode die toelaat een onderscheid te maken tussen de delen van een inrichting waarvan verwacht kan worden dat ze geen relevante bijdrage leveren tot het externe mensrisico en andere delen waarvan dat mogelijk wel kan verwacht worden. Voor de evaluatie wordt in het RVR hetzelfde toetsingskader gehanteerd als bij de beoordeling van inrichtingen in het kader van het omgevingsveiligheidsrapport, en dit omwille van consistentie.

Een RVR evalueert enerzijds de geplande ontwikkelingen rond bestaande Seveso-inrichtingen, en anderzijds ook de draagkracht van de geplande bedrijventerreinen voor de inplanting van Seveso-inrichtingen, rekening houdend met de bestaande omgeving.

De gebruikte methodiek laat toe om:

- enerzijds de mogelijke invloed van de plannen in de omgeving van bestaande Seveso-inrichtingen te evalueren (zie verder, §2.2.2.), en
- anderzijds om een evaluatie te maken van de mogelijkheid om in bepaalde gebieden nieuwe Seveso-inrichtingen in te planten, en dit op basis van de zogenaamde zoneringskaarten (zie verder, § 2.2.3.).

Verder wordt in het rapport ook een veiligheidszoning opgemaakt, waarbuiten, zonder gevaar voor de aantasting van de in het RVR berekende draagkracht, gebieden met woonfunctie dan wel kwetsbare locaties kunnen ingeplant worden.

Hierbij dient wel opgemerkt te worden dat het aspect van het groepsrisico³ geen deel uitmaakt van de gebruikte methodiek. Voor situaties waarbij er belangrijke aantallen personen in de omgeving aanwezig (kunnen) zijn (vb. een door publiek bezocht gebouw) , wordt dit aspect afzonderlijk behandeld.

Daarnaast worden in de evaluatie in dit rapport ook een aantal aandachtspunten en beperkingen meegegeven, zoals het aspect van mogelijke toxische rookgassen in geval van brand hetgeen belangrijk kan zijn voor opslagmagazijnen met gevaarlijke stoffen die onder de toepassing van de Seveso-richtlijn vallen.

2.2.2 Evaluatie van nieuwe ontwikkelingen in de buurt van bestaande Seveso-inrichtingen

Binnen de 2 km rondom het plangebied bevinden zich vijf Seveso-inrichtingen, m.n. :

- Drie lagedrempel Seveso-inrichtingen:
 - o ten noord-noordwesten, op minstens 1100 m van het plangebied liggen de bedrijven Demarol en Verboven Petroleumproducten⁴. Het zijn beiden opslag- en verdeelinrichtingen van vloeibare petroleumproducten.
 - o ten zuiden, op minstens 850 m van het plangebied ligt Immo Kerfs. Dit is ook een opslag- en verdeelinrichting van vloeibare petroleumproducten.
- Twee hogedrempel Seveso-inrichtingen liggen ten zuiden op minstens 1125 m van het plangebied, m.n. Rezinal (een zinkrecyclagebedrijf) en Umicore Zinc Chemicals (productie van zinkoxide).

Gelet op:

- ✓ de voldoende ruimtelijke scheiding tussen het plangebied en de bestaande Seveso-inrichtingen;
- ✓ de aard van de gevaarlijke stoffen bij de bestaande Seveso-inrichtingen;

wordt er verwacht dat de nieuwe ontwikkelingen ten gevolge van dit plan geen invloed hebben op de risico's van deze bestaande Seveso-inrichtingen. Temeer omdat het plan niet voorziet in de bestemming van een aandachtsgebied, met uitzondering van eventuele inrichtingen met gevaarlijke stoffen op het geplande bedrijventerrein die dan als externe gevarenbron zullen worden beschouwd (zie ook verder).

2.2.3 Evaluatie van potentieel nieuwe Seveso-inrichtingen ten opzichte van de omgeving

In het RUP wordt een zone voor bedrijven gepland (deelgebied I, II en IV). Deze zone vormt de reden voor het onderzoek naar de draagkracht van het plan voor de inplanting van Seveso-inrichtingen. Deze draagkracht wordt in het RVR onderzocht en gevisualiseerd onder de vorm van risicozoneringsskaarten.

Bij de bepaling van de draagkracht is rekening gehouden met volgende dichtstbijzijnde omgevingselementen/aandachtsgebieden t.o.v. gepland bedrijventerrein:

- ✓ woongebied:
 - o Kanaalweg/Genenbosstraat op ca. 85 m ten noorden;
 - o Mangelbeekstraat/Havenstraat grenzend aan de buffer en Abdijstaat/Driesstraat op ca. 650 m ten oosten;
 - o Jeugdlaan/Broekwinningstraat op tenminste 320 m ten zuiden;

³ Het groepsrisico is de kans per jaar dat een aantal personen in de omgeving van een inrichting gelijktijdig omkomt ten gevolge van een zwaar ongeval binnen die inrichting.

⁴ Verboven Petroleumproducten heeft intussen de activiteiten stopgezet.

- Genenbos op tenminste 325 m, andere kant Albertkanaal;
- Ten noorden en ten noordoosten zijn onmiddellijk grenzend aan het plangebied twee groepen (clusters) van zonevreemde woningen aanwezig.
- ✓ Kwetsbare locatie:
 - De vrije basisschool 'Domino Genenbos' op ca. 500 m ten westen;
 - De vrije basisschool 'Sint-Jan-Berchmans' in Viversel op ca. 375 m ten zuiden;
 - De vrije basisschool van Eversel op ca. 1125 m ten noorden;
 - De vrije basisschool 'De Toverfluit' op ca. 1000 m ten noordoosten.

Volgende aandachtsgebieden zouden van belang kunnen zijn voor de bepaling van het groepsrisico (zie voetnoot 3) van nieuwe Seveso-inrichtingen in het plangebied:

- ✓ Door publiek bezochte locaties:
 - Op het circuit van Zolder (met camping) worden pieken van minstens 1000 personen verwacht. Het circuit is gesitueerd op minstens 800 m ten zuiden van het plangebied. Gelet op de aanwezigheid van woongebied tussen deze door publiek bezochte locatie en het plangebied, hoeft hier verder geen rekening mee gehouden te worden.
 - In vier recreatiegebieden wordt niet verwacht dat zij voldoen aan gemiddeld 200 personen per dag, noch aan pieken van 1000 personen. Het gaat om watersportvereniging Lumma-ski op de noord-noordwestelijke grens van het plangebied en twee recreatiegebieden, ten westen van Albertkanaal en ten noorden van E314 die dienen als voetbalvelden en een golfterrein en voetbalvelden ten zuiden van de E314.

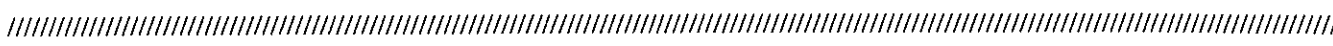
Er bevinden zich geen waardevolle of bijzonder kwetsbare natuurgebieden op minder dan 1100 m van het plangebied.

Bovenliggend zijn enkel de dichtstbijzijnde (relevante) aandachtsgebieden ten aanzien van het plangebied opgesomd, met uitzondering van de externe gevarenbronnen (zie verder paragraaf 2.4 Domino-effecten). Een volledige beschrijving van de omgeving is terug te vinden in het ruimtelijk veiligheidsrapport.

Behalve risicozoneringskaarten zijn in het RVR ook veiligheidszoneringskaarten opgemaakt die aangeven tot op welke afstand inplanting van gebieden met woonfunctie/kwetsbare locaties mogelijk zijn, zonder dat deze de berekende/gevisualiseerde draagkracht beïnvloeden. Aan de hand van de veiligheidszoning kan men vaststellen dat de risicozoning vnl. bepaald wordt door de gebieden met woonfunctie.

Het veiligheidsrapport geeft twee types van zoneringskaarten weer, zijnde één voor ontvlambare stoffen of explosieven en één voor toxische stoffen.

Uit de risicozoning volgt dat de draagkracht het grootst is in deelgebied II, vnl. het gebied ten zuiden van het dok van de insteekhaven. De draagkracht in deelgebied I is vergelijkbaar met die in deelgebied IV. De draagkracht wordt vnl. bepaald door gebieden met woonfunctie (zoals groepen van zonevreemde woningen die grenzen ten noorden aan het plangebied). Enkel voor toxische stoffen is de school in Genenbos net iets meer determinerend dan de woonzone waarin deze school gesitueerd is.

2.3 EVALUATIE VAN DE INVLOED VAN HET RUIMTELIJK UITVOERINGSPLAN OP DE RISICO'S OP ZWARE ONGEVALLLEN VOOR HET MILIEU

Voor de milieurisico's gebeurt de beoordeling m.b.v. een kwalitatieve aanpak voor het aquatisch milieu en de fauna en flora. Verder zullen nieuw in te planten Seveso-inrichtingen in overeenstemming moeten zijn met codes van goede praktijk waarbij tenminste voldaan wordt aan o.m. de Vlaremvvoorwaarden m.n. voor wat betreft de gevaarlijke stoffen. Deze maatregelen laten een gepaste beheersing van de milieurisico's toe.

2.4 DOMINO-EFFECTEN

In het RVR wordt aandacht besteed aan de zogenaamde externe gevarenbronnen die domino-effecten zouden kunnen genereren op toekomstige Seveso-inrichtingen en daardoor de in het RVR berekende draagkracht negatief zouden kunnen beïnvloeden.

Volgende externe gevarenbronnen worden geïdentificeerd maar zijn niet relevant gelet op de ruimtelijke scheiding en de aard en de hoeveelheid Sevesostoffen hetzij de hoeveelheid aan transport gevaarlijke stoffen:

- ✓ Vijf Seveso-inrichtingen: zie §2.2.2.
- ✓ Transport gevaarlijke stoffen via E313 en ontsluiting naar plangebied.
- ✓ Transport gevaarlijke stoffen via Albertkanaal, grenzend ten westen aan het plangebied.

Echter voor volgende externe gevarenbronnen dienen de risico's wel in rekening te worden gebracht bij nieuwe Seveso-inrichtingen in het plangebied:

- ✓ Twee bestaande in het plangebied en potentiële windturbines rond het plangebied.
- ✓ Transport van ontvlambare producten in bulk via de E314, grenzend ten zuiden aan het plangebied.
- ✓ De hoogspanningsleiding die het plangebied doorkruist.
- ✓ De ondergrondse pijpleiding met ontvlambare producten voor deelgebied IV.
- ✓ De andere aanwezige bedrijven zoals T&T Fireworks met opslag van feestvuurwerk klasse 1.4 (slecht gering explosiegevaar) en spektakelvuurwerk klasse 1.3 (met gevaar voor brand en met een gering gevaar voor luchtdruk- of scherfwerking of met gevaar voor beide, maar niet voor massa-explosie). Het bedrijf blijft net onder drempel voor Sevesoplicht. Voor dit bedrijf is een veiligheidsstudie voor handen zodat alle informatie beschikbaar is om rekening te houden met domino-effecten in geval van inplanting van Seveso-richtingen binnen het bedrijventerrein.

Verder dient nog gemeld dat voor elke potentiële Seveso-inrichting (die zich op het nieuwe bedrijventerrein wil vestigen) een dergelijke domino-effectanalyse met detailgegevens uitgevoerd zal worden in het kader van de vergunningsprocedure. Deze effecten zijn in dit stadium nog niet in detail te onderzoeken (onvoldoende gegevens gekend) maar er kan wel aangegeven worden dat domino-effecten ten gevolge van de reeds op dit moment geïdentificeerde 'externe gevarenbronnen' de berekende draagkracht zoals weergegeven in het rapport niet significant zullen beïnvloeden.

2.5 OPGAVE VAN MOEILIKHEDEN, TECHNISCHE LEEMTEN EN ONTBREKENDE KENNIS

Zoals reeds eerder gemeld wordt bij de risicozonering geen rekening gehouden met de invloed van bepaalde ontwikkelingen op het groepsrisico van mogelijke Seveso-inrichtingen. Daarvoor is meer

concrete informatie over de inrichting én de betrokken ontwikkeling nodig die op dit moment nog niet voorhanden is.

De bepaling van de milieurisico's ten gevolge van zware ongevallen gebeurt op dit moment enkel op een hoofdzakelijk kwalitatieve wijze, daarenboven is er nog maar weinig ervaring inzake de inschatting ervan. Dit betekent dat het doorvoeren van een ruimtelijke zonerings m.b.t. milieurisico's op dit ogenblik niet echt mogelijk is wegens de vele leemten in de kennis, door de grote diversiteit aan schadereceptoren, door het ontbreken van risicocriteria, etc.

Magazijnen zijn uitgesloten van de methodiek.

3 CONCLUSIE VAN HET VEILIGHEIDSRAPPORT EN ADVIES VAN DE DIENST VR

De zoneringskaarten uit het rapport bieden de mogelijkheid om bij het onderzoek naar de inplanting van nieuwe bedrijven een snelle screening uit te voeren naar de mogelijkheden van aard en hoeveelheden gevaarlijke stoffen die in deze bedrijven kunnen aanwezig zijn. Deze zoneringskaarten zijn niet uitsluitend te gebruiken voor Seveso-inrichtingen maar kunnen ook gebruikt worden voor bedrijven met gevaarlijke producten onder de Seveso-drempel. Bij twijfel, of wanneer niet voldaan wordt aan de scheidingsafstanden bekomen met de zoneringsmethodiek, kan aan de hand van een gedetailleerde risicoanalyse onderzocht worden of de betrokken (Seveso-)inrichting voldoet aan de criteria met betrekking tot externe veiligheid.

Voorliggend ruimtelijk veiligheidsrapport geeft aan dat voor het aspect "externe veiligheid" een algemeen verbod op de inplanting van Seveso-inrichtingen in het plan niet nodig is, maar toont wel aan dat de draagkracht voor de vestiging van Seveso-bedrijven beperkt wordt door gebied met woonfunctie.

Teneinde te voldoen aan de eis om binnen de besluitvoering van het RUP rekening te houden met de resultaten van dit onderzoek stelt de dienst VR voor om :

- in de toelichtingsnota van het RUP te verwijzen naar dit ruimtelijk veiligheidsrapport en er de belangrijkste conclusies (geldend voor het uiteindelijk gekozen alternatief) van dit ruimtelijk veiligheidsrapport in te vermelden;
- in de stedenbouwkundige voorschriften van het bedrijventerrein de volgende formulering op te nemen: *"De inplanting van inrichtingen, zoals bedoeld in het Samenwerkingsakkoord tussen de Federale Staat, het Vlaams Gewest, het Waalse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest betreffende de beheersing van zware ongevallen waarbij gevaarlijk stoffen zijn betrokken, is toegelaten voor zover ze voldoen aan de in Vlaanderen gehanteerde risicocriteria";*
- in de toelichtingskolom van de stedenbouwkundige voorschriften van het bedrijventerrein te verwijzen naar de toepasselijke zoneringskaarten. Deze kaarten geven immers een eerste indicatie (aan de ruimtelijke planner) over welke bedrijven kunnen toegelaten worden. Zij dienen in de toekomst een handleiding te zijn ten behoeve van de stedenbouwkundige ambtenaren, projectontwikkelaars en andere belanghebbenden, voor het zoeken naar de best passende locatie voor de inplanting van nieuwe Seveso-inrichtingen;

De dienst VR wenst er eveneens op te wijzen dat inrichtingen die vallen onder het toepassingsgebied van het Samenwerkingsakkoord tussen de Federale Staat, het Vlaams Gewest, het Waalse Gewest en het

Brusselse Hoofdstedelijk Gewest betreffende de beheersing van zware ongevallen waarbij gevaarlijke stoffen zijn betrokken eveneens verplicht zijn een vergunningsaanvraag in te dienen bij de vergunningverlenende overheid waarbij het aspect externe veiligheid en het voldoen aan de in Vlaanderen geldende criteria mee in overweging wordt genomen bij de beslissing hierover.

Tot slot geeft de dienst Veiligheidsrapportering nog mee dat uit de veiligheidszoneringskaarten in het ruimtelijk veiligheidsrapport kan afgeleid worden waar aandachtsgebieden (in het bijzonder gebieden met woonfunctie en kwetsbare locaties) kunnen ingepland worden zonder de berekende draagkracht van het bedrijventerrein aan te tasten.

4 BESLUIT

Het voorliggend ruimtelijk veiligheidsrapport is opgesteld volgens de geldende regelgeving en bevat de elementen die deze regelgeving voorschrijft. De dienst Veiligheidsrapportering keurt het voorliggend ruimtelijk veiligheidsrapport in het kader van de opmaak van het gewestelijk RUP "Insteekhaven Lummen" in Lummen en Heusden-Zolder goed.

Barbara Jans
Dossierbehandelaar
Dienst Veiligheidsrapportering

Paul Van Snick
Algemeen directeur
Afdelingshoofd AMNEB